

Dillerarası etkileşim

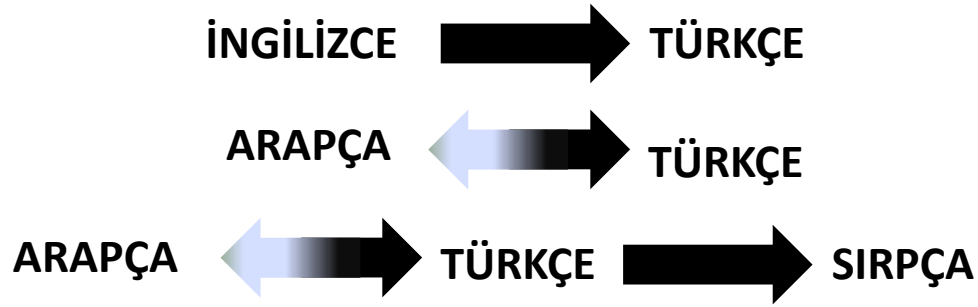
Kimi zaman **toplumlar arasında** kültürel, siyasi ya da ticari ilişkiler beraberinde diller arasındaki etkileşimi de getirmektedir. Kimi zaman da evlilik, yabancı/ikinci dil öğrenme gereksinimi gibi nedenlerle **bireyler arasındaki** ilişkiler yine dillerin etkileşimine neden olmaktadır.

Söz konusu etkileşim kimi zaman birbirine **tipolojik açıdan çok uzak diller arasında** olurken (söz gelimi, Kurmançi ile Türkçe arasındaki etkileşim), kimi zaman da sadece bir **dilin değişkeleri arasında** (söz gelimi, aynı coğrafyada konuşulan Sami dilleri arasındaki etkileşim) gerçekleşebilir.

Dillerarası etkileşimin yönü ve boyutları

Etkileşimde bulunan diller, baskınlık durumları göz önünde bulundurulduğunda, **verici dil** (etkileyen, baskın, kaynak dil) ve **alıcı dil** (etkilenen, zayıf, hedef dil) biçiminde adlandırılır.

Ödünçleme Ölçeği Winford (2003: 30)

Aşama	Özellikler
1. Sıradan etkileşim	Sadece sözvarlığı alanında ödünçleme
2. Hafif yoğunlukta etkileşim	Hafif yoğunlukta yapı ödünçleme (bağlaçlar ve zarflar)
3. Daha yoğun etkileşim	Kısmen daha fazla yapı ödünçleme (ilgeçler, türetim ekleri)
4. Güçlü kültürel baskı	Orta düzeyde yapı ödünçleme (tipolojik değişime yol açan yapı özellikleri)
5. Çok güçlü kültürel baskı	Şiddetli yapı ödünçleme (önemli tipolojik değişimlere yol açan yapı özellikleri)

Dillerarası etkileşimin sonuçları (Winford, 2003: 11)

(1) dilin korunması durumu (language maintenance)

Etkilene dil mevcut görünümünü korur, fakat etkileyen (verici, kaynak) dilden çeşitli boyutlarda kopyalamalar yapar ve **küçük çapta değişime** uğrar.

(2) dil değiştirimi durumu (language shift)

Etkilene dilin konuşurları, kendi **yerel dillerini terk edip tamamen etkileyen dili kullanmaya** başlar.

(3) yeni bir etkileşim dili oluşması durumu (creation of a new contact language)

Etkileyen dilin baskın özellikleri etrafında, etkilene yerel dilin yapısının ileri derecede değişmesi sonucunda ortaya **yeni dil ya da diller** çıkar (pidgin ve kreol gibi) .

Bu ders için zorunlu okuma metinleri

Velupillai, V. (2012). *An introduction to linguistic typology*. John Benjamins Publishing. (s. 15-27, 2. Bölüm)

Özgen, M. ve Koşaner, Ö. (2016) Dünya dillerinden örneklerle Dilbilimsel tipoloji, Ankara: Pegen Yayınları. (s. 3-25, 1. Bölüm).

Web adresleri

<http://wals.info/>

<https://www.ethnologue.com/>

<http://www.unesco.org/languages-atlas/>

teşekkürler...

Mera kralı Tarkummuwa'nın
ikidilli mühürü, Hitit hiyeroglifleri ve çivi yazısı.

Kaynakça

- Andrews, P.A. (1989). *Ethnic groups in the Republic of Turkey*. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reihart Verlag.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Henry Holt.
- Cook, V. (1991). The poverty of the stimulus argument and multicompetence. *Second Language Research*, 7, 103 – 117.
- Cook, V. (1992). Evidence for multicompetence. *Language Learning*, 42, 557 – 591.
- Cummins, J. (1976). The influence of bilingualism on cognitive growth: A synthesis of research findings and explanatory hypotheses. *Working Papers on Bilingualism*, 9, 1-43.
- Cummins, J. (1977). Cognitive factors associated with the attainment of intermediate levels of bilingual skills. *The Modern Language Journal*, 61(1/2), 3-12.
- Cummins, J. (1981). The role of primary language development in promoting educational success for language minority students. *Schooling and language minority students: A theoretical framework* (ss. 3-49) içinde. Office of Bilingual Bicultural Education. Sacramento: California State Department of Education.
- Dündar, F. (1999). *Türkiye nüfus sayımlarında azınlıklar*. İstanbul: Doz Yayıncılık.
- Erbaş, M. (2010). *Zorunlu göç, etniklik ve kentlilik*. Ankara: Yazıt Yayın Dağıtım.
- Friedrich, J. (2000). *Kayıp yazılar ve diller*. (çev. R. Tekoğlu), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Genesee, F. (2002). Rethinking bilingual acquisition. J-M. Dewaele, A. Housen ve Li Wei (Yay.) içinde, *Bilingualism: Beyond basic principles*. Festschrift in honor of H. Beatens-Baerdsmore (ss. 158-182). Clevedon: Multilingual Matters.
- Genesee, F., Paradis, J., Crago, M.B. (2006). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning*. Paul H. Brooks Publishing: Baltimore.
- Grimes, B.F. (yay.) (1996). *Ethnologue: languages of the world*. (Internet: <http://www.sil.org/ethnologue/>)
- Grosjean, F. (1989). Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person. *Brain and Language*, 36, 3-15.

Kaynakça (devam)

Grenoble, L.A (2003). *Language Policy in the Soviet Union*, New York: Kluwer.

Karahan, F. (2005). Bilingualism in Turkey. J.Cohen, K.T.McAlister, K.Rolstad ve J. MacSwan (Yay.) içinde, *ISB4: Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism* (ss. 1152-1166). Somerville, MA: Cascadilla Press.

Lewis, M.P. (yay.), (2009). *Ethnologue: Languages of the world*. 16. baskı. Dallas: SIL International. Çevirimiçi versiyon: <http://www.ethnologue.com/>.

Macnamara, J. (1966). *Bilingualism and primary education*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Pavlenko, A. (2000). L2 influence on L1 late bilingualism. *Issues in Applied Linguistics*, 11, 175–205.

Rehbein, J. (2010). Multilingualism through community languages –challenge or opportunity of Higher Education? *2nd EUNoM symposium: Higher Education and Research on Multilingualism: Challenge or Opportunity?* Leeuwarden.

Skutnabb-Kangas, T. ve Toukomaa, P. (1976). *Teaching migrant children's mother tongue and learning the language of the host country in the context of the sociocultural situation of the migrant family*. Helsinki: The Finnish National Commission for UNESCO.

Toukomaa, P. ve Skutnabb-Kangas, T. (1977). The intensive teaching of the mother tongue to migrant children at pre-school age. University of Tampere, Finland.

Thomas, W. ve Collier, V.P. (1997). *School effectiveness for minority language students*. Washington, DC: National Clearinghouse for Bilingual Education.

UNESCO (2003). Education in a multilingual world. (UNESCO Education Position Paper no. ED-2003/WS/2). Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001297/129728e.pdf>

UNESCO (2012). *Atlas of the World's Languages in Danger*. <http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/>

Williams, E. 1998. *Investigating bilingual literacy: Evidence from Malawi and Zambia*. London: DFID.

Yağmur, K. (2001). Turkish and other languages in Turkey. (Yay.) G. Extra ve D. Gorter içinde, *The other languages of Europe* (ss. 407-427). Clevedon: Multilingual Matters.